

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Галицький О.М., ст. викладач

Одеський державний аграрний університет

Проведено аналіз інвестиційних процесів в умовах ринкових трансформацій. Розглянуто необхідність формування ефективного економічного механізму регулювання інвестиційного розвитку аграрної сфери як рушійної сили соціально-економічного прогресу.

The paper analyzes the investment processes in terms of market transformations. Necessity of formation of the effective economic mechanism of regulation of investment development of agrarian sphere of national economy that can influence social and economic progress is considered.

Постановка проблеми. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів в аграрному секторі, обмежених можливостей державної підтримки інвестування та наявності високого рівня ризиків для продовження висхідних тенденцій інвестиційної діяльності, державна інвестиційна політика має бути спрямована на впровадження дієвих механізмів стимулювання залучення вітчизняного та іноземного капіталу та створення ефективної системи управління інвестиційними процесами в стратегічних галузях економіки України, зокрема в м'ясопереробній галузі. Враховуючи, що за даними UNCTAD протягом останніх 5 років глобальні обсяги прямих іноземних інвестицій зменшились утричі і відбулось істотне сповільнення світової інвестиційної активності, підтримка інвестиційної привабливості м'ясопереробної галузі України, залучення та захист інвестицій в сьогоденних умовах посткризового періоду залишається пріоритетним напрямом розвитку економіки та наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами відродження інвестування аграрної галузі в посткризовий період опікуються провідні вчені: Андрійчук В.Г., Бланк І.А., Дем'яненко М.Я., Бечко В.П., Гришова І.Ю., Малік М.Й., Танклевська Н.С., Саблук П.Т., Опарин В.А., Пасхавер Б.Й., Савицька Г.В., Худолій Л.А., Русан В.М., Сухоруков А.І., Шевченко А.І., Стефанішин Г.С., Кісіль М.І., Присяжнюк А.Ю. та інші. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць з проблем інвестування, руху матеріальних та фінансових потоків ресурсів підприємств, недостатньо вивченими та досить важливими залишаються питання формування організаційно-економічних механізмів управління інвестиційними процесами у м'ясопереробній галузі, оптимізації інвестиційних потоків, зниження ризиків інвестиційної діяльності.

Актуальність, теоретичне і практичне значення та недостатня розробленість означених проблем зумовили вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних процесів інвестиційного забезпечення м'ясопереробної галузі та розробка рекомендацій щодо поліпшення інвестиційного клімату аграрного сектора економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність, яка спрямована на довгострокові цілі є базовою основою подальшого розвитку м'ясопереробної галузі, а її основною складовою є інвестиційна стратегія, що визначатиме напрями, форми та етапи інвестиційної діяльності м'ясопереробних підприємств. Формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку України передбачає здійснення структурних змін в аграрному секторі, що сприяють зростанню виробництва м'ясної продукції і підвищенню її конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Важливу роль у цьому відіграють економічні механізми структурних зрушень у м'ясопереробній промисловості, які підвищують ефективність руху інвестиційних потоків і дозволяють спрямувати фінансові ресурси до пріоритетних напрямів розвитку м'ясопереробної галузі.

Інвестиційна діяльність як система відносин, що включає в себе зв'язок між підприємцями, державою стосовно реалізації інвестицій і націлена не лише на отримання прибутку, але і на мінімізацію ризиків, повинна будуватись з урахуванням основних тенденцій, що відбуваються під впливом світової фінансової кризи на розвиток інвестиційної діяльності м'ясопереробної галузі.

Фінансово-економічна криза призвела до обвального згортання інвестиційної діяльності в Україні. Зокрема, у 2009 р. обсяги інвестування в основний капітал скоротились на 41,5 % порівняно з попереднім роком. Процес відновлення інвестиційної активності в післякризовий період розпочався із суттєвим відставанням від динаміки економічного зростання. Отже, виявлення ключових тенденцій в розвитку інвестиційних процесів і чинників, що їх обумовлюють, важливе для формування державної політики щодо подальшого впливу на інвестиційні процеси в аграрному секторі [1].

Інвестиційні процеси у більшості галузей агропромислового комплексу в 2001-2011 рр. активізувалися, проте різке скорочення обсягів інвестицій в основний капітал починаючи з 1991 р. до теперішнього часу так і не було компенсовано, тому прояви інвестиційної кризи в аграрній сфері були найглибшими. Якщо інвестиції в галузь промисловості у 2011 р. проти 2001 р. скоротилися на 82,2 % (або в 5,6 рази), то в аграрну сферу – на 97,1 % (або в 34 рази). Зростання інвестиційних можливостей сільськогосподарських товаровиробників буде характеризувати такий індикатор розвитку як підвищення частки власних джерел фінансування інвестицій в основний капітал сільськогосподарства у 2015 р. до оптимального рівня – 65 % проти 51 % у середньому за 2006 – 2010 роки.

Основні тенденції післякризового відновлення інвестиційної діяльності в аграрній сфері представлені на рис. 1. Внаслідок трансформації економіки суттєво змінилася структура джерел фінансування інвестицій. Насамперед, різко зменшилися обсяги та питома вага коштів державного бюджету, що спрямовуються на інвестиційну підтримку галузей економіки.

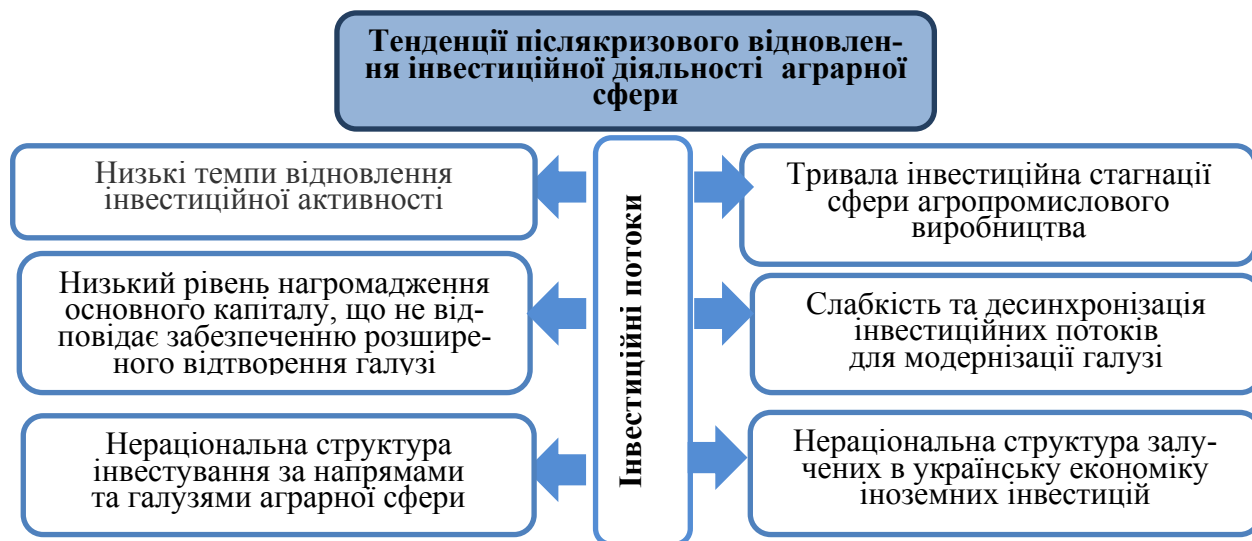

Рис 1. Тенденції посткризового відновлення інвестування аграрної сфери
Джерело: розроблено автором за матеріалами [5]

У структурі капітальних інвестицій (капітальних вкладень) за джерелами фінансування у 2009 р. найбільшу питому вагу займають власні кошти підприємств – 762 %. Крім того, кредити банків та інші позики дорівнюють 7,7 %, кошти іноземних інвесторів - 1,1, вітчизняні інвестиції – 1,1, кошти державного бюджету – 4,7 та місцевого бюджету – 3,2 %.

В умовах, що склалися, інвестиційна проблема в аграрній сфері набула особливої уваги. У суспільстві, побудованому на ринкових засадах, інвестиційна діяльність є вільною і регулюється загальними економічними законами. Проте існують обставини, коли держава бере на себе функції регулювання і активізації розвитку інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях, які в аграрному секторі виступають необхідними передумовами стабільного розвитку. Недостатня роль держави щодо мобілізації інвестиційних ресурсів в агропромисловому виробництві в умовах складних трансформаційних процесів призвела до інвестиційної кризи в м'ясопереробній галузі, наслідки якої ще досі не вдається подолати. Інвестиційне забезпечення м'ясопереробної галузі характеризується наступними чинниками активізації інвестиційних процесів (рис. 2).

Незважаючи на окремі позитивні тенденції в інвестиційному процесі АПК, нині ще не запроваджено в дію систему економічних важелів стимулювання інвестицій та регулювання інвестиційної діяльності. Зокрема, заходи щодо реформування відносин власності на землю і майно не мали інвестиційно-стимулюючої спрямованості, фінансово-кредитні установи не зацікавлені в здійсненні інвестиційних операцій в м'ясопереробній галузі, система амортизаційних відрахувань не забезпечує умов простого відтворення основних фондів, недостатньо важелів для пріоритетного спрямування іноземних інвестицій в аграрну сферу, товаровиробники АПК практично не володіють і не застосовують сучасні методи реалізації інвестиційних проектів. Тривалий час зберігається незадовільний стан інвестиційного забезпечення підприємств бюджетної сфери в сільській місцевості.

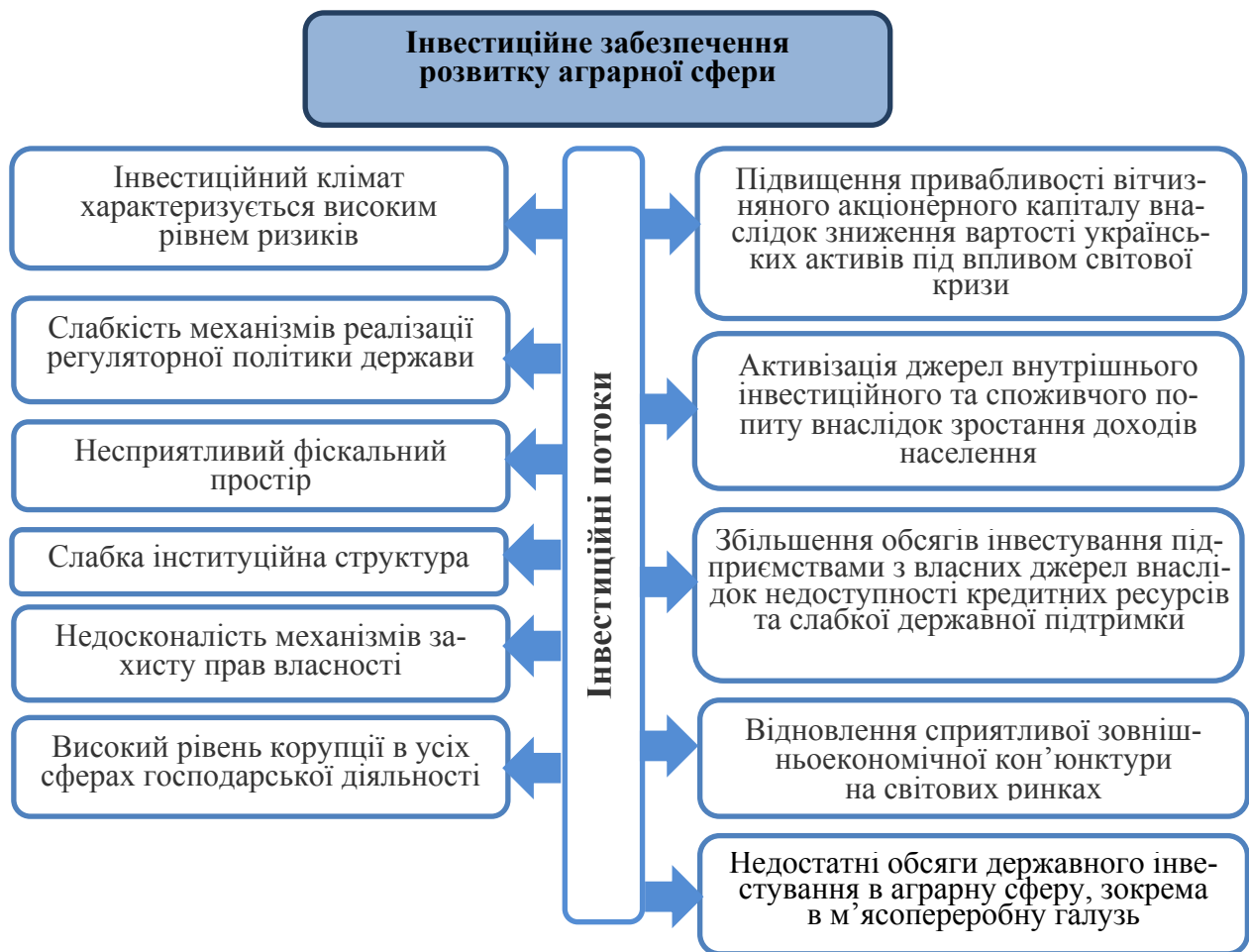

Рис 2. Чинники активізації інвестиційних процесів аграрної сфери
Джерело: розроблено автором за матеріалами [5]

Абсолютна більшість інвестицій у сільське господарство надходить з недержавних джерел, питома вага яких у загальних обсягах інвестицій у основний капітал галузі становить 95-97%. Частка коштів державних (3-4%) і комунальних підприємств незначна (менше ніж 1%) і потребує збільшення до рівня, що забезпечуватиме виконання державних завдань щодо підтримки та регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки та сільській місцевості. Завдання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року щодо фінансування відтворення основних засобів бюджетних організацій і установ, а також наукових закладів поки що не виконуються.

Причинами інвестиційної кризи, що зумовлювала депресивний характер розвитку м'ясопереробної галузі, можна вважати також макроекономічні фактори: скорочення власних інвестиційних джерел товаровиробників через посилення диспаритету цін та знецінення інвестиційних ресурсів в умовах інфляції, зменшення обсягів прямої державної інвестиційної підтримки, не компенсоване власними та залученими джерелами фінансування інвестицій; різке погіршення умов доступу до кредитних ресурсів, криза фінансово-кредитної банківської системи на початку 90-х рр., зростання неплатежів, порушення господарських зв'язків, руйнування системи матеріально-технічного постачання тощо.

Побудова інвестиційної стратегії м'ясопереробних підприємств базується на економічних механізмах управління інвестиційними потоками галузі, який представлено на рис. 3. Оцінка потенціалу розвитку м'ясопереробної галузі довела її значущість для національного господарства. Виробництво м'ясної продукції є однією з традиційних галузей АПК. На частку м'ясопродуктового комплексу України припадає 26% обсягу валової продукції, більше 30% вартості основних засобів, тут трудиться 25% працівників, зайнятих у галузях агропромислового комплексу України.

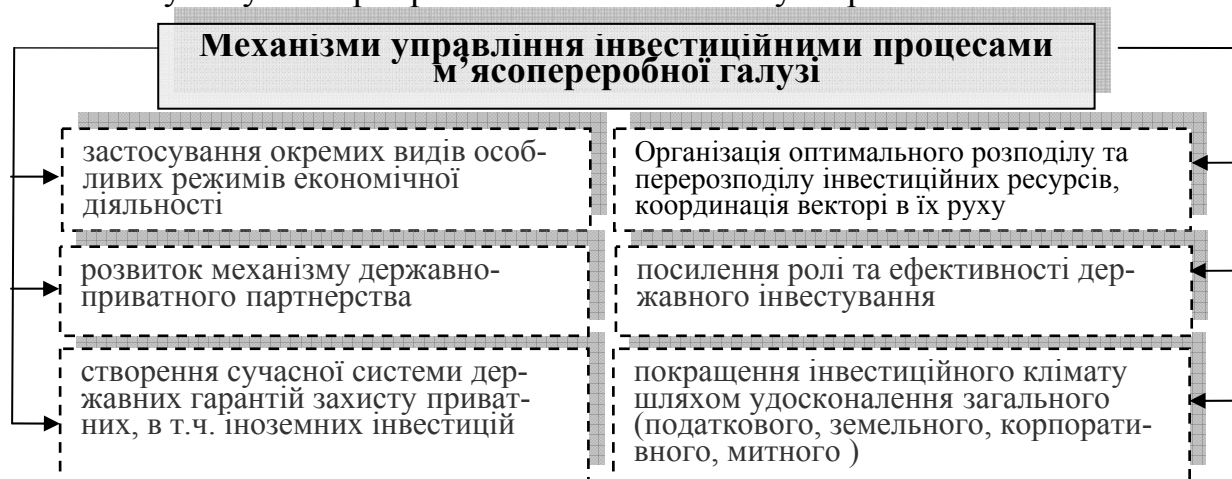

Рис. 3. Пріоритетні напрями удосконалення інвестиційних процесів м'ясопереробної галузі

Джерело: розроблено автором за матеріалами [5]

У вартості валової продукції м'ясопродуктового комплексу близько 45% припадає на м'ясо, його виробництвом зайнято 69% працівників і залучено 75% основних коштів, використовуваних у комплексі. На м'ясопереробну галузь припадає більше 50% вартості валової продукції м'ясопродуктового комплексу при наявності однієї третьої частини вартості основних засобів, 8% зайнятих у комплексі. Виробнича інфраструктура галузі не одержала належного розвитку, на її частку припадає менше 1% основних засобів.

Висновки. Інвестиційне забезпечення м'ясопереробних підприємств має бути системою, яка повинна сприяти динамічному соціально-економічному розвитку та підвищенню рівня конкурентоспроможності аграрної продукції та потребує врахування умов, які включають міжнародні, соціально-економічні, екологічні особливості функціонування аграрного сектора економіки. Отже, досягнення цілей масштабної модернізації національного виробництва, впровадження енергозбереження, зростання продуктивності праці, зміцнення конкурентних позицій вітчизняного виробника можливе на основі широкого застосування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.

Серед заходів подолання негативних явищ головне місце повинно належати державній підтримці м'ясопереробних підприємств, стимулюванню процесів інвестування в основний капітал аграрної сфери, розробці системи державного регулювання відносин аграрного виробництва із суміжними галузями і державою, що повинен базуватись на кластерному підході. Держав-

не регулювання інвестиційних процесів в аграрному секторі повинно сприяти розвитку виробництва, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції, зокрема м'ясопереробки, матеріально-технічного забезпечення й сервісного обслуговування аграрного виробництва, заходи та важелі якого прямо чи опосередковано впливають на обсяг інвестування в аграрній сфері.

Література:

1. Федоренко В.Г. Інвестознавство: Навчальний посібник / В.Г. Федоренко, А.Ф. Гойко. – К.: Знання, 2005. – 372 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Эльга – Ника-центр, 2001. – 448 с.
3. Клецова Н.В. Залучення іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства / Н.В. Клецова // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С.89-95.
4. Борейко І.П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки / І.П. Борейко // Економіка АПК. - № 2. – С.74-79.
5. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України: аналітична доповідь / [О.В. Собкевич, В.Г. Савенко, А.І. Сухоруков та ін.]; За ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 41 с.

Рецензент: д.е.н., професор Філіпова С.В.

УДК 657:005.52

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Гаркуша С.А., к.е.н.

Сумський національний аграрний університет

Статтю присвячено виявленню місця даних бухгалтерського обліку в процесі прийняття управлінських рішень та ознакам ефективного управління підприємством.

The article is devoted an exposure the place of information of record-keeping in the process of acceptance of administrative decisions and signs of effective management an enterprise.

Постановка проблеми. За метою і завданнями оцінка фінансового стану сільськогосподарських підприємств не має суттєвих відмінностей від методів, інструментів та технологій, які застосовуються для збору і обробки даних господарської діяльності. Важливе місце при цьому займає фінансовий облік. Основне призначення фінансового обліку – задоволення потреби в інформації тих осіб, які мають відношення до підприємства. Основними його користувачами можуть бути: керівництво підприємства – фінансова інформація впливає на достовірну оцінку ефективності управління підприємством; покупці, які зацікавлені в стабільності постачання продукції; постачальники – зацікавлені в інформації про своєчасність їм виплат за поставлену сировину та матеріали; інвестори – котрі вкладають в підприємство капітал; банки та кредитні установи (кредитори) – зацікавлені в інформації, яка дозволить визначити їм своєчасність виплат за кредитами; працівники підприємства – зацікавлені в отриманні інформації про можливість підприємства виплачувати заробітну плату; державні установи – від успішного функціонування підприємства залежить економічний розвиток даного регіону.